

PÁL ISTVÁN „SZALONNA” NÉPZENÉSZ: AKINEK LEHETŐSÉGE ENGEDI, SEGÍTENIE KELL A HAGYOMÁNYŐRZŐ MESTEREKET

Ha nem muzsikálhatna, belebetegedne

FOTÓ: CSERMÁK ZOLTÁN

Zenével mindig igyekszik az előtte táncolóra vagy a hallgatóra reagálni. Pál István „Szalonna” Liszt Ferenc-díjas népzeneész, a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetője pályafutásáról, a távoktatásról és a közösségi élmény hiányáról beszélt lapunknak.

→ **BEDE LAURA**

Napjaink egyik legkiválóbb magyar prímásaként és az egyik legtöbbet foglalkoztatott népzenezőként tartják számon. Hogyan indult zenei pályafutása?

Kárpátalján zenészcsaládban születtem, így már korán kapcsolatba kerültem a zenével. Szüleim klasszikus zenét tanítottak a zeneiskolában, de mivel édesapám még hagyományos módon a településünkön élő cigányzenészek-től tanult muzsikálni, úgy vélte, a klasszikus tanulmányaim mellett sokat jelentene számomra, ha a régi mester-inas módszer szerint tanulnék. Így beadott Murzsa Gyulához, egy tiszaujlaki prímáshoz tanulni. Itt szereztem az első népzenei alapismereteimet. A következő években már a magam útját járva utaztam Erdélytől Felvidékig, és igyekeztem tanulni az ott élő muzsikusoktól.

A muzsikálás mellett népzene-gyűjtéssel, tanítással és még hegedűkészítéssel is foglalkozik.

A hegedűkészítés gyermekkori álmom. Negyvenéves koromra érttem el, hogy egy solymári mester-

Pál István számára hihetetlen érzés saját készítésű hangszeren játszani

től, Gulyás Béla bácsitól tanulva elkészítettem az első hegedűmet. Hihetetlen érzés volt játszani a saját hangszeremen. Persze azért kicsit izgultam, hogy mi történik akkor, ha rossz hangja lesz. Szerencsére nem lett. Ha nem muzsikálhatnék, belebetegednék. Szeretek az embereknek örömet szerezni. A gyűjtések sem álltak le, de mivel elég sűrűek a mindennapjaim, ezért természetesen most nem jut rá annyi idő, amennyit szeretnék.

A járványügyi helyzet miatt a legtöbb tevékenység online térbe kényszerült. Egy ifjú hegedűsnek

átadható-e a képernyőn keresztül a tudás?

Átadható, de soha nem lesz olyan, mint az együtt muzsikálás élménye. Úgy vagyok vele, hogy mindenben meg lehet találni a jót, és nem kell keseregni. Igyekszem, ha kell online tanítani és hihetetlenül várom újra a találkozást.

Valószínűleg az online koncert által sem lehet a megszokott élményt nyújtani.

Legyen táncos alkalom vagy koncert, számomra az a legnehezebb, hogy mindig igyekszem az előttem táncolóra, hallgatóra

→ Elismerésekben gazdag zenei pályafutás

Pál István „Szalonna” Kárpátalján, a máramarosi hegyek lábánál fekvő Visken született 1980-ban. Zenei tanulmányait a tiszapéterfalvi zeneiskolában kezdte, középiskolába a komoly múlttal rendelkező Debreceni Református Kollégium Gimnáziumába járt. A fiatal hegedűst 1999-ben a Népművészet Ifjú Mestere címmel tüntették ki. Blaskó Csabától és Kálmán Pétertől erdélyi népzene-tanult, majd tercprímásként csatlakozott a Galga zenekarhoz. Néhány évvel később a Kárpát-medencei szláv, cigány és zsidó zenét is játszó Fonó Zenekar tagja lett. Évek óta a Magyar Állami Népi Együttes zenekarvezető prímásaként dolgozik, de emellett számtalan formációban láthatja, hallhatja a népzene-t és világzene-t kedvelő közönség. Állandó vendége többek között a cimbalmos Unger Balázs vezette CimballiBand fellépéseinek. Szalonna és bandája nevű saját zenekarának – melynek tagjai a Magyar Állami Népi Együttes zenészei – repertoárján a legszebb Kárpát-medencei dallamok mellett népzenei feldolgozások is szerepelnek. 2006-ban Pál István „Szalonna” az év előadójaként Artisjus-díjat vehetett át. 2010-ben a Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkeresztel tüntették ki, majd Liszt Ferenc-díjjal ismerték el munkásságát, és az Érdemes művész címet is megkapta.

reagálni a muzsikával, és ez most lehetetlen.

Idén nyáron még lehetősége nyílt arra, hogy élő jubileumi koncertet adjon Kolozsváron. Milyen érzés volt visszatérni, és a karantén után újra színpadra állni?

Igazi öröme volt! Szép helyszín. Jó emberek.

Hogyan telnek most egy muzsikus napjai? A zenekari próbák hogyan valósulnak meg?

A házamban sokat pakolgtam már. De a viccet félretéve:

gyakorlás, olvasás, nyelvtanulás és zenekari próbák. Mindemellett természetesen a világ visszatérése utáni élet tervezgetése.

Mindeközben az Összefogás hagyományörző mesterekért elnevezésű kampány egyik jószolgálati nagykövete.

Ez a világ legtermészetesebb dolga. Ezekről a muzsikusoktól tanultunk, sokszor náluk laktunk. „Kenyeret” kaptunk tőlük a kezünkbe, és azt nem szabad elfelejteni. Akinek lehetősége engedi, segítenie kell.

Új világban régi ünnep

Nánó Csaba

Idén a karácsony sem lesz a régi. A vírus csak részben hibás ezért, az egész világ valamiféle ferde úton jár. Persze mi sem vagyunk már azok, akik voltunk. Ahogy telnek az évek, megkopik bennünk is a lelkesedés, ötven felett némelyikünk már a Téli ünnepben sem hisz, és a havat sem szeretjük úgy, mint régen. Ha egyáltalán van hó. Merthogy az időjárás sem a régi, gyorsabban változik az éghajlat, mint ahogy mi öszülünk.

Idővel rájövünk, hogy az élet nem mese, és még csak nem is mesés. De azért az ünnepet mindenki várja. Vagy azért, mert ad, vagy mert kap. Vagy mindkettőből kiveszi a részét. Októberben elkezdődik a kéztördelés, hogy na most aztán mit vegyünk karácsonyra szeretteinknek, barátainknak, a hozzánk közel állóknak. Mint minden problémát, hajlamosak vagyunk ezt is túlbonyolítani. Azt

hiszem, sosem tanuljuk meg, hogy legtöbbször a gesztus, az odafigyelés számít, nem az árcédula. Az a fontos, hogy szívből adjunk és alázattal fogadjunk. Lehet, olykor pusztán jelenlétünk a legnagyobb ajándék társunk, családjunk számára. Tapasztalatom szerint az emberek általában bármilyen figyelmességnek örvendeni tudnak, és a bennünk lakó gyermek alapvetően a szeretetre, az elismerésre vágyik. Ha mindez egy aprósággal is társul, amit ajándékba adunk vagy kapunk, már a fellegekben járunk. Azért, ha lehet, ne vegyünk fogatlan embernek rágó-gumit, absztinens alkoholistának Hennessy-konyakot vagy ágyban fekvő betegnek futócipőt...

Manapság éppenséggel a bőséges választék hozza zavarba az ajándékozót. Ám ez sem volt mindig így! Apámnak például a diktatúra végnapjaira egészen komoly nyakkendőgyűjtemény lógott a szekrényében. Minden színben, minden méretben. Hosszú évekig a divatszakkában dolgozott – a konfekciógyár eladási osztályának főnöke volt –, és bár idővel hiánycikk lett az olaj, a cukor vagy a WC-papír, nyakkendőt mindig

lehetett kapni. Mit vegyél egy férfinak, ha egyebet nem kapsz? Nyakkendőt. Így gondolták ezt a kollégák és a családtagok is. Apám szépen megköszönte az újabb és újabb nyakkendőt, titokban valószínűleg álmatlanul forgolódott, szegény akár kiállítást is nyithatott volna szerény hajlékunkban nyakkendőkből. De szorgalmasan túrt, és sosem adta tovább az aktuális nyakkendő-ajándékot. Úgy gyűjtötte, mint más a bélyeget vagy a szalvétát. Érdekes, később én is a divatszakkában helyezkedtem el, igaz, a beszerzésen, de nem emlékszem, hogy egyszer is kaptam volna ilyen figyelmességet. Vagy bármilyent. Fial voltam még és jelentéktelen, és a beszerzés már akkor nem adott olyan rangot, mint az eladás. Meg aztán biztos arra is gondoltak a kollégák meg a közelállók, hogy elég az egyik családtagot nyakkendővel macerálni és az örület-be kergetni. Hála Istennek ebből kimaradtam, igaz, sem akkor, sem azelőtt, sem azóta nem hordok nyakkendőt.

Ám családjamban a karácsony a legmélyebb kommunizmusban is szent volt. Noha senki sem volt

templomba járó, az ünnepekre összegyűltünk kicsitől nagyig. Így sem voltunk sokan: két nagymama, egy nagypapa, anya, apa és a gyermek. Akkoriban a karácsonyt sem neveztek karácsonynak, hanem téli ünnepeknek, a Téli ünnep pedig inkognitóban járt. De ajándék mindig volt a zöld fa alatt. Amíg kisebb voltam, általában nagypapa saját kezűleg készített valamilyen meglepetést – így kaptam kormánys szánkót, hintalovat, méteres fából faragott puskát és sok más. Később már importárú is került karácsonyra, egy-egy játék vagy könyv képében. Elmaradhatatlan volt ünnepkor a fatörzstorta, az indexen lévő banán, amit ki tudja, hogyan szereztek be szüleim, na meg nagymama visszatérő libamája, ami szintén tiltott árunak számított. A legfontosabb mégis az együttlét volt – ezt már gyermekként is így éreztem, és most sem érzem másként az ünnep napjaiban.

A felnőttek mindent megtettek, hogy az egyetlen gyermeknek emlékezetes maradjon a karácsony. Ma már sejtem, miért okozott mérhetetlen örömet nagypapámnak, hogy meg tudott

venni nekem mindent, amit szemem meglátott, szám kimondott. Nagyszüleim a háború idején voltak fiatalok, akkor volt apám gyermek, nagypapám hol a fronton, hol lágerben tengette napjait, kevés meghitt családi együttlét adatott meg nekik. Rengeteg tüske maradhatott benne, amiért nem lehetett ott fi a kised életében, ünnepeiben. Pedig hát ő igazán nem tehetett erről. Talán karácsonyfájuk sem volt minden évben, ez lehetett az oka annak, hogy amikor én voltam gyermek, nagypapa akkora fenyőt vett minden évben, hogy a tetejéből mindig le kellett fűrészelni, hogy beférjen a szobába. Pedig a szoba sem volt éppen alacsony...

Bár mi, felnőttek, tudjuk, hogy sem az ünnep, sem a világ nem a régi, gyermekeink, unokáink kedvéért tegyünk úgy, mintha az lenne, és ajándékozzunk minél több szeretetet, jószágot, örömet szeretteinknek.

U.i. Még be sem fejeztem szerény eszmefuttatásomat, amikor egyik kedves ismerősöm angyalkája nyakkendőt hozott ajándékba. Szóval az ember sose kiabálja el a dolgokat...